

RANA KOMMUNE

Veteranplan for Rana kommune

Vedtatt av kommunestyret 5. november 2019.

Innhold

1. Bakgrunn for veteranplan	2
2. Definisjon veteran	2
3. Planens formål.....	2
4. Anerkjennelse.....	3
5. Kompetanseheving og samarbeid	3
6. Informasjon om viktige ressurser og kontakter	4
Lokale helseressurser	4
Nasjonale helseressurser	5
Ressurser for helsevesenet	5
Tilbud i regi av forsvaret	5
7. Handlingsdel.....	6

1. Bakgrunn for veteranplan

Deltakelse i internasjonale operasjoner er en viktig del av Forsvarets virksomhet. Over 100 000 norske kvinner og menn har deltatt i internasjonale operasjoner etter andre verdenskrig. I Rana kommune bor det om lag 300 veteraner som har deltatt i internasjonale operasjoner for Norge.

Forsvaret har ansvar for oppfølging av veteraner, og har iverksatt en rekke tiltak for veteraner og deres familier. Kommunene har også en viktig rolle når det gjelder å anerkjenne, ivareta og følge opp veteraner.

I Regjeringens oppfølgingsplan «I tjeneste for Norge» (2014) blir norske kommuner oppfordret til å utvikle kommunale eller interkommunale planer. Planene skal sikre at veteraner fra internasjonale operasjoner blir fulgt opp både før, under og etter utenlandstjeneste.

Kommunestyret vedtok 20. mars 2018 at Rana kommune skal utarbeide en egen handlingsplan for veteraner. Veteranplan for Rana kommune bygger videre på regjeringens handlingsplan.

2. Definisjon veteran

Med veteran mener vi alle norske statsborgere fra utenriks-, justis- og forsvarssektoren som har deltatt i fredsbevarende, fredsopprettende eller statsbyggende innsats i andre land.

3. Planens formål

Veteranplan for Rana kommune har som mål å sette fokus på, og utvikle lokale tiltak, som fremmer anerkjennelse og ivaretagelse av veteraner og pårørende i Rana.

Selv om veteraner ikke har formelle rettigheter som gir prioritet i helse- og velferdstilbudet, er det viktig at kommunale helse- og omsorgstjenester har god kompetanse om veteraners behov. Videre er det viktig at Forsvarets helse- og oppfølgningstjenester, og kommunale helse- og omsorgstjenester, har kjennskap til hverandre og er godt samordnet.

Veteranplan for Rana kommune har fokus på tre satsingsområder - anerkjennelse, kompetanseheving og samarbeid.

4. Anerkjennelse

Veteraner fortjener anerkjennelse og respekt for viljen til å risikere liv og helse for landet. Et viktig og synlig uttrykk for dette er seremonier og offentlige markeringer.

8. mai er Norges frigjørings- og veterandag. Dette er den viktigste dagen for å vise anerkjennelse for veteraner fra andre verdenskrig og samtidig trekke linjene frem til dagens veteraner. Også FN-dagen 24. oktober og Forsvarets minnedag er viktige markeringer.

5. Kompetanseheving og samarbeid

De fleste veteraner fra utenlandstjeneste kommer hjem uten fysiske skader og har bevart psykisk helse. Noen utvikler imidlertid stressrelaterte plager knyttet til opplevelser de har hatt under oppdraget. Nødvendig kompetanse om behandling av veteraner med stressrelaterte plager er viktig. Med riktig behandling kan en unngå at plager utvikler seg til psykiske lidelser.

Kommunen har ansvar for å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester til sine innbyggere, også til veteraner og pårørende. Forsvarets helse- og oppfølgingstilbud er et supplement til de tjenestene kommunen og andre offentlige tjenester skal yte for sine innbyggere, men skal ikke erstatte disse tjenestene.

Det kan være vanskelig for helsepersonell å forestille seg hva utenlandsoperasjoner innebærer. Helsepersonell har ofte begrenset kompetanse og erfaring med personer som har deltatt i internasjonale operasjoner. Forsvaret har lang erfaring og sitter på viktig kompetanse som har stor overføringsverdi for kommunene. Samarbeid mellom Forsvarets helse- og oppfølgingstilbud og det kommunale helse- og omsorgstilbudet kan gi viktig kompetanseoverføring. Dette kan bidra til at veteraners behov blir forstått og ivaretatt på en bedre måte. Det er viktig at kommunale helse- og omsorgstjenester vet hvem som har kunnskap og som kan være en ressurs i enkeltsaker, og hvem som kan bidra med kompetanseheving av kommunens ansatte.

For å styrke samarbeidet mellom Forsvaret og kommune, samt koordinere ulike hjelpetilbud for veteraner, skal det opprettes en veterankontaktordning i Rana. Denne oppgaven vil bli ivaretatt av NVIO sin lokalforening.

Kommunestyret har vedtatt at kommunen skal være en samskapingkommune, også kalt Kommune 3.0. Det innebærer at kommunen og frivillige sammen løser offentlige oppgaver gjennom samskaping og mobilisering av ressurser. En veterankontaktordning, i tett samarbeid med NVIO, vil være et godt eksempel på samskaping. Da mange veteraner er ukjent med de tilbud kommunen har, vil det være enklere for dem å få hjelp via en veterankontakt som kjenner dem og deres utfordringer, og som kjenner de ulike kommunale tjenestetilbud. Veterankontakten vil spesielt ha tett dialog med kommuneoverlegen.

6. Informasjon om viktige ressurser og kontakter

NVIO (Norske veteraner i internasjonale operasjoner) avdeling Rana og omegn, dekker også nabokommunene Hemnes, Nesna, Lurøy og Træna. Foreningen har 80 betalende medlemmer.

Foreningen ble stiftet den 26. april. 1990. I begynnelsen het foreningen: Helgeland FN-veteranforening, men dette ble endret til Rana og omegn FN-veteranforening i 1997.

Aktivitetene består i hovedsak av medlemsmøter, hyggekvelder, foredrag og andre kulturelle aktiviteter. Foreningen prøver å vedlikeholde kameratskap og interesse for militær fredsvirksomhet, og legger stor vekt på å involvere familiene på flere av samlingene. Dette gjelder først og fremst familieaktiviteter ved hytta i Umbukta, men også ved det tradisjonelle arrangementet "Libanesisk aften", som arrangeres hver høst.

Av og til kan det være nok å snakke med noen som har opplevd noe av det samme. Lokalforeningen NVIO tilbyr kameratstøtte på telefon eller ved personlig oppmøte, samt rådgivning om det lokale hjelpeapparatet. Veterankontakt for Rana kommune er leder for NVIO Rana og omegn.

NVIO har egne sider på Facebook.

Kameratstøttetelefonen: En landsdekkende, døgnbemannet hjelpetelefon som blir besvart av noen som har tjenestegjort utenlands. Innringer kan være anonym. Tlf. 800 48 500. Gjennom www.kameratstotte.no er det også mulig å sende skriftlige meldinger.

Forsvarets grønne linje: Et samarbeid mellom Forsvaret og Kirkens SOS. Telefonen betjenes av frivillig personell fra Kirkens SOS. Disse har trening i å snakke med mennesker som er i en vanskelig situasjon. Tlf: 800 30 445 eller 0510 3088.

Hjelpetelefon Mental Helse: Tlf. 116 123.

Skadde i internasjonale operasjoner (SIOPS): Bistår i oppfølging og veiledning i møte med det offentlige, juridisk hjelp og eksperthjelp innen økonomiske spørsmål. www.siops.no Tlf. 22 69 56 50.

Lokale helseressurser

Fastlege: Enhver som er bosatt i en norsk kommune har rett til å stå på liste hos lege med fastlegeavtale. Fastlegens listansvar dekker alle allmennlegeoppgaver innen somatikk, psykisk helse og rus for innbyggerne på listen.

Psykisk helse og rus i Rana kommune: Avdelingen vil kunne gjøre vurderinger, kartlegge behov og gi et tilpasset tilbud. De ansatte har god traumeforståelse gjennom kurs i regi av RVTS, noe som gjør avdelingen godt rustet for å oppnå relasjon med veteraner som har plager. Henvisning til avdeling for psykisk helse og rus kan gjøres av fastlege, eller ved direkte kontakt med kommunen sitt tildelingskontor.

Helgelandssykehuset: Tilbyr spesialisthelsetjenester innenfor psykisk helse og rus. Psykiatrisk senter Mo i Rana har bygd opp et eget tilbud for pasienter med traumelidelser og har noe erfaring med behandling av veteraner. Avdelingen har behandlingstilbud som dekker hele spekteret innenfor frivillig psykisk helsevern. Henvisning til spesialisthelsetjenesten gjøres av fastlege.

Nasjonale helseressurser

Nasjonal militærmedisinsk poliklinikk (NMP): NMP er et supplement til sivil helsevesen, og er et lavterskeltilbud for veteraner. Poliklinikken tilbyr medisinsk hjelp til alle veteraner med helseplager relatert til utenlandstjeneste, eventuelt med videre henvisning til sivil helsevesen. Vurdering av psykiske helseplager oppstått i forbindelse med tjenesten blir gjort i tett samarbeid med, og oftest med videre henvisning til spesialister i psykiatri og klinisk psykologi ved Militær psykiatrisk poliklinikk eller Institutt for militærpsykiatri og stressmestring.

<https://forsvaret.no/tjeneste/veteraner/informasjon/helse/nmp>

Institutt for militærpsykiatri og stressmestring (IMPS): IMPS er et supplement til sivil spesialisthelsetjeneste, og har regionale team lokalisert fem ulike steder i landet (Bardufoss, Trondheim, Bergen, Stavanger, Sessvollmoen). IMPS kan gi tilbud om målrettet og avgrenset behandling av psykiske helseplager, uavhengig av om man er tjenestegjørende eller veteran. Avdelingen kan bistå med å finne hjelp i det sivile helsevesenet, og veileder sivil helsepersonell i ivaretagelse og behandling av veteraner med psykiske helseplager.

<https://forsvaret.no/tjeneste/veteraner/informasjon/helse/imps>

Ressurser for helsevesenet

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS): Er en ressurs for alle som i sitt arbeid møter mennesker berørt av vold og seksuelle overgrep, traumatisk stress, migrasjon eller selvmordsproblematikk. Hovedmålet til RVTS Nord er å styrke den regionale kompetansen på volds-, traume og selvmordsfeltet. Dette gjøres gjennom undervisning eller ved veiledning.

<https://rvtsnord.no/>

Tilbud i regi av forsvaret

Forsvaret har etablert en rekke tilbud til støtte for veteraner og pårørende. Informasjon og oversikt over tilbud finnes på forsvarets hjemmeside: <https://forsvaret.no/veteraner>. Noen viktige ressurser og tilbud nevnes i denne kapitlet.

Forsvarets veteranenter, lokalisert på Bæreia utenfor Kongsvinger, er et rekreasjons- og aktivitetstilbud som kan benyttes av veteraner og deres familier. veteransenteret@mil.no. Tlf. 62 82 01 00.

Forsvarets åpne dør er et tilbud til alle veteraner og deres familier. Åpen dør består av et tverrfaglig team med både militært og sivilt ansatte. Teamet har lang erfaring med å gi råd og veiledning til veteraner og deres familier. De fleste i dette teamet er også selv veteraner fra internasjonale operasjoner. veteraner@mil.no. Tlf. 800 85 000.

HV-14: Alle Heimevernsdistrikt skal «ivareta egne veteraner». Sør-Hålogaland Heimevernsdistrikt 14 (HV-14) har valgt å løse dette ved å utnevne en veteranansvarlig. Rollen til veteranansvarlig er i hovedsak å koordinere Heimevernets støtte til lokale organisasjoner og videreformidle dekorasjoner. Oppgaven er også å samarbeide om tiltak og tilbud fra lokale militære avdelinger og kommunen. Andre samarbeidspartnere er Forsvarets veterankontor.

Den lokale ivaretagelsen utfører HV-14 gjennom sivil/militært samarbeid ute i kommunene. Øverste lokalt ansvarlige HV-befal vil på vegne av HV-14 følge anmodninger fra kommunale veteranplaner. Konkret gjelder dette tilstedeværelse/støtte til markeringer og utdeling av medaljer.

Lokalt har HV-14 også samarbeidsavtale med Norges Veteranforbund for internasjonale operasjoner (NVIO) avdeling Mosjøen og omegn. Denne går også på tilstedeværelse/støtte under markeringer og arrangementer.

En slik avtale bør også inngås med NVIO, avdeling Rana og omegn.

7. Handlingsdel

Tiltak	Ressurser	Ansvar	Tidsramme
Opprette veterankontakt	NVIO Rana og omegn	Kommuneoverlege	2019
Styrke samarbeid med og øke kompetanse om Forsvarets helse- og oppfølgingstjeneste	Forsvaret	Kommuneoverlege	2019
Informasjon på kommunens hjemmeside om tilbud og ressurser for veteraner og deres pårørende		Kommunikasjonsavdelingen	2019
Tilby møteplass for veteraner og pårørende	Lokaler i kommunal regi	NVIO	2019
Brosjyre på offentlige kontorer		Kommunikasjonsavdelingen	2020

Implementere viktige markeringer som angår veteraner i kommunens årshjul; - 8. mai er frigjøringsdag og nasjonal veterandag - 24. oktober er FN-dagen - Forsvarets minnedag første søndag i november - lokale dager for enkelte foreninger		Ordfører	2019 -
Utarbeide oversikt over krigsminnesmerker i Rana		Kommunikasjonsavdelingen	2020
Samarbeid med lokalavdelingene til NVIO og NROF om arrangementene i Dalsgrenda og Mo i Rana 17. mai		Ordfører	2020
Samarbeid med lokalavdelingene til NVIO og NROF om arrangementene i Mo i Rana 8. mai		Ordfører	2020
Markere FN-dagen 24. oktober i kommunens kanaler		Kommunikasjonsavdelingen	2019
Markere Forsvarets minnedag første søndag i november		Ordfører	2019
Evaluere og oppdatere Handlingsplan for veteraner		Rådmann	2020
Inngå samarbeidsavtale med HV14 blant annet om tilstedeværelse/støtte under markeringer og arrangementer.		NVIO, avd. Rana og omegn	2020